

38 - 39. *Salix triandra* L. s.l. — Wierzba trójpręcikowa

Gatunek euroazjatycki, w nowszych opracowaniach systematycznych uważany za jednoznaczny z *S. amygdalina* L., np. przez K. H. Rechingera (1964, w *Flora Europaea*, 1) i A. K. Skvortsova (1968, *Ivy SSSR*). W obrębie jego zasięgu wydzielono kilka taksonów, przeważnie w randze podgatunku. I tak K. H. Rechingera (l.c.) wyróżnia u *S. triandra* dwa podgatunki: subsp. *triandra* i subsp. *discolor* (Koch) Arcangeli — ten ostatni ma być pospolity w południowych i wschodnich obszarach zasięgu. Natomiast A. K. Skvortsov (l.c.) pomija subsp. *discolor* traktując go tylko jako formę, lecz wymienia obok subsp. *triandra* dwa dalsze podgatunki: subsp. *nipponica* (Fr. et Sav.) A. Skv. i subsp. *bornmuellerii* (Hauskn.) A. Skv. Pierwszy z nich występuje we wschodniej Azji nad Amurem aż po Sachalin, a drugi pojawia się w zachodniej Azji w Anatolii, Iranie i Armenii.

Wierzba trójpręcikowa tworzy liczne mieszańce z *S. viminalis*, głównie w północno-zachodniej Europie, stąd pewne rozbieżności w poglądach co do przebiegu północnej granicy zasięgu w Wielkiej Brytanii i Irlandii (Perring, Walters, 1962, *Atlas of the British Flora*; Jalas, Souminen, 1976, *Atlas Florae Europaeae*, 3).

Zasięg ogólny *S. triandra* obejmuje prawie całą zachodnią i środkową Europę, z wyjątkiem: północnej Irlandii i północnej Szkocji, Danii, północnej części Półwyspu Skandynawskiego, przeważającej części Finlandii, Portugalii, Korsyki, Sardynii i Sycylii; w Grecji wierzba trójpręcikowa spotykana jest tylko na północy. W ZSRR w obrębie zasięgu znajduje się cała europejska część kraju, Kaukaz, zachodnia i wschodnia Syberia (po górną Lenę) i Daleki Wschód nad Amurem. Ponadto znane są wyspowe oderwane stanowiska w Kazachstanie, w Turkmenii w górach Kopet Dag, w rejonie Jakutska przy ujściu rzeki Aldan i na Sachalinie. Poza Europą i obszarami ZSRR, *S. triandra* występuje w Anatolii, Iranie, Afganistanie, północno-wschodnich Chinach, Korei i Japonii oraz w Algierii.

Wierzba trójpręcikowa podobnie jak i wierzba wiciowa w przeważającej części swego zasięgu rośnie na niżu i przywiązana jest do wszelkiego rodzaju cieków wodnych. Jednakże pojawia się ona także i na siedliskach wtórnych: nad kanałami, przy drogach, na zboczach nasypów itp. W rozmieszczeniu pionowym dochodzi niekiedy do znacznych wysokości, np. swoje maksimum osiąga w Afganistanie — 2900 m n.p.m. (Skvortsov, 1969 w *Flora Iranica*, 65), w Małym Kaukazie — 2100 m (Skvortsov, 1968 l.c.), w Alpach Zachodnich w kantonie Wallis — 1820 m (Hegi, 1957, *Illustr. Flora v. Mitteleur.*, 3,1) i w Karpatach Zachodnich pod Suchým Hrádkom — 1203 m (Blattný, Štastný, 1959, *Prirozené rozšírenie lesných drevin na Slovensku*).

Ogólny zasięg *S. triandra* opracowany został przez: T. Nakai (1930, *Flora Sylvatica Koreana*, 18 — z wyjątkiem zachodniej Europy i Syberii), K. Schmuckera (1942, *Silvae Orbis*, 4), H. Meusela, E. Jägera, E. Weinerta (1965, *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora*) i A. K. Skvortsova (1968, l.c.). Mapę rozmieszczenia w Europie opublikowali w 1976 roku J. Jalas i J. Suominen (l.c.), a dla ZSRR w 1977 roku A. K. Skvortsov (1977, w *Arealy derev'ev i kustarnikov SSSR*, 1).

W Polsce wierzba trójpręcikowa występuje głównie w zaroślach nad brzegami rzek i potoków, od nizin aż po góry, gdzie w pojedynczych egzemplarzach może dochodzić do wysokości 800 - 900 m n.p.m. Często bywa sadzona. Uważana jest za gatunek charakterystyczny dla związku *Salicion albae*, w skład którego wchodzi zbiorowiska wykształcone na aluwialnych rzecznych, są to: pionierskie zbiorowiska zaroślowe, tzw. wikliny nadrzeczne (*Salicetum triandro-viminalis*) i zbiorowisko leśne tzw. łęg wierzbowo-topolowy (*Sal-*

licetum albo-fragilis). W tym ostatnim przypadku *S. triandra*, wraz z innymi przedstawicielami rodzaju *Salix*, tworzy bujne podszycie. Oprócz tego spotykana jest również na podmokłych łąkach z rzędu *Molinietalia* (Matuszkiewicz, 1967 w Scamoni, Wstęp do fitosocjologii praktycznej; Medwecka-Kornaś, 1972 w Szata roślinna Polski, 1).

W Polsce wierzba trójpręcikowa była notowana najwyżej w Gorcach w pasmie Lubania — 850 m (Kornaś, 1957, Monogr. Bot., 5), a ponadto w Karpatach Zachodnich w pasmie Policy, Sidzina — 780 m (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, Fragm. Flor. et Geobot., 8,3), w Bieszczadach Zachodnich, Bukowice — 710 m (Jasiewicz, 1965, Monogr. Bot. 20) i w południowo-wschodniej części Beskidu Wyspowego — 520 m (Towpasz, 1974, Monogr. Bot. 46).

Mapa rozmieszczenia *S. triandra* w Polsce nie była dotychczas opracowana.

This is an Euroasiatic species, in recent botanical studies considered to be synonymous with *S. amygdalina* L., eg. K. H. Rechinger (1964, in Flora Europaea, 1) and A. K. Skvortsov (1968, Ivy SSSR). Within its range several taxa have been recognized usually in the rank of subspecies. Thus for example K. H. Rechinger (l.c.) recognizes within *S. triandra* two subspecies, subsp. *triandra* and subsp. *discolor* (Koch) Arcangeli. This latter one is said to be common in the southern and eastern parts of the range. On the other hand A. K. Skvortsov (l.c.) ignores completely subsp. *discolor* treating it only as a form, however he mentions besides subsp. *triandra* two other subspecies, subsp. *nipponica* (Fr. et Sav.) A. Skv. and subsp. *bornmuellerii* (Hausskn.) A. Skv. The first one occurs in eastern Asia on the Amur river till Sakhalin Island, and the latter is to be found in western Asia in Anatolia, Iran and Armenia.

This willow forms many hybrids with *S. viminalis*, particularly in northwestern Europe whence some discrepancies concerning the course of the northern limit of its range in Great Britain and Ireland (Perring, Walters, 1962, Atlas of the British Flora; Jalas, Suominen, 1976, Atlas Florae Europaeae, 3).

The general range of *S. triandra* covers almost the whole of western and central Europe except for northern Ireland and northern Scotland, Denmark, northern part of the Scandinavian peninsula, major parts of Finland, Portugal, Corsica, Sardinia and Sicily. In Greece *S. triandra* is found only in the north. In USSR within the range there occurs the whole European part of the country, the Caucasus, western and eastern Siberia (till the upper Lena) and the Far East on the Amur. Besides isolated outliers are known to exist in Kazakhstan, in Turkmenian Kopet Dag Mts., in the Jakutsk region at the mouth of Aldan river and on Sakhalin Island. Beyond Europe and the USSR *S. triandra* occurs in Anatolia, Iran, Afganistan, northeastern China, Korea, Japan and in Algeria.

S. triandra, similarly as *S. viminalis* throughout most of its range grows in the lowlands and is associated with various kinds of water runs. However it occurs also on secondary sites, along canals, near roads, on artificial slopes etc. In its vertical distribution it attains sometimes considerable elevations. Its maximum is in Afganistan at 2900 m (Skvortsov, 1969 in Flora Iranica, 65), on the Lesser Caucasus at 2100 m (Skvortsov, 1968, l.c.) in the Western Alps in canton Wallis at 1820 m (Hegi, 1957, Illustr. Flora v. Mitteleur., 3,1) and in the Western Carpathians under Suchý Hrádok at 1203 m (Blattný, Šťastný, 1959, Prirodzené rozšírenie lesných drevin na Slovensku).

The general range of *S. triandra* has been described by T. Nakai (1930, Flora Sylvatica Koreana, 18 — except for western Europe and Siberia), K. Schmucker (1942, Silvae Orbis, 4), H. Meusel, E. Jäger, E. Weinert (1965, Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora) and A. K. Skvortsov (1968, l.c.). A map of distribution for Europe has been published in 1976 by J. Jalas and J. Suominen (l.c.) and for USSR in 1977 by A. K. Skvortsov (1977 in Arealy derev'ev i kustarnikov SSSR, 1).

In Poland *S. triandra* occurs primarily in thickets along banks of rivers and streams, from lowlands up to mountain tops where single individuals can attain an elevation of 800 - 900 m. It is frequently being planted. It is considered to be a characteristic species for the alliance *Salicion albae*, which includes communities developed on river alluvia. These are the pioneer thicket communities such as riverside osieries

(*Salicetum triandro-viminalis*) or forest communities, the so called willow-poplar carrs (*Salicetum albo-fragilis*). In the latter case *S. triandra* together with other representatives of the genus *Salix* form dense underwoods. Besides it is also to be found on boggy meadows from the order *Molinietalia* (Matuszkiewicz, 1967 in *Seamoni Wstęp do fitosocjologii praktycznej*; Medwecka-Kornaś, 1972 in *Szata roślinna Polski*, 1).

In Poland *S. triandra* has been reported to have its highest stand in the Gorce Mts. on the Lubań range at 850 m (Kornaś, 1957, *Monogr. Bot.*, 5) and besides in the Western Carpathians in the Polica range on Sidzina at 780 m (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, *Fragm. Flor. et Geobot.*, 8,3), in the Western Bieszczady, on Bukowice at 710 m (Jasiewicz, 1965, *Monogr. Bot.*, 20) and in southeastern parts of the Beskid Wyspowy at 520 m (Towpasz, 1974, *Monogr. Bot.* 46).

A map of distribution of *S. triandra* in Poland has not been prepared before.

Евроазиатский вид, в новейших систематических обработках считается идентичным с *S. amygdalina* L. (Rechinger, 1964, in *Flora Europaea*, 1, Сковорцов, 1968, Ивы СССР). В границах его ареала выделено несколько таксонов, преимущественно в ранге подвидов. Так, К. Х. Рехингер (Rechinger, 1964, l.c.) выделяет два подвида: subsp. *triandra* и subsp. *discolor* (Koch) Arcangeli. Последний обычен в южной и восточной части ареала. В то же время А. К. Сковорцов (цит. соч.) не упоминает subsp. *discolor*, трактуя его как форму, но зато выделяет другие подвиды: subsp. *nipponica* (Fr. et Sav) A. Skv. и subsp. *bornmuellerii* (Hausskn) A. Skv. Первый из них представлен в Восточной Азии над Амуром, доходя до Сахалина, а второй распространен в Западной Азии (Анатолия, Иран, Армения).

Ива трехтычинковая образует многочисленные гибриды с *S. viminalis*, главным образом в северо-западной Европе, что вызывает расхождения во взглядах по вопросу о границе ареала на территории Великобритании и Ирландии (Perring, Walters, 1962, *Atlas of the British Flora*; Jalas, Suominen, 1976, *Atlas Florae Europaeae*, 3).

Общий ареал вида охватывает почти всю Западную и Центральную Европу за исключением Северной Ирландии и Северной Шотландии, Дании, северной части Скандинавского полуострова, большей части Финляндии, Португалии, Корсики, Сардинии и Сицилии. В Греции ива трехтычинковая встречается только на севере. В СССР ареал вида включает всю Европейскую часть страны, Кавказ, Западную и Восточную Сибирь (до верховьев Лены) и Дальний Восток, над Амуром. Кроме того, известны островные местонахождения, оторванные от сплошного ареала, в Казахстане, Туркмении (в горах Копет-Дага), в районе Якутска близ устья Алдана, на Сахалине. За пределами Европы и Азиатской части СССР произрастает в Анатолии, Иране, Афганистане Северо-Восточном Китае, Кореи, Японии а также в Алжире.

Ива трехтычинковая, так же как ива прутьевидная, в преобладающей части своего ареала растет на низменностях и приурочена к различным водным потокам. Однако появляется она также на вторичных местобитаниях: по каналам, по дорогам, на склонах насыпей и т.д. Иногда поднимается до значительных высот, достигающих, например, своих максимумов в Афганистане на 2900 м над ур. м. (Skvortsov, 1969, in *Flora Iranica*, 65) на Кавказе 2100 м (Сковорцов, 1968, цит. соч.), в Западных Альпах, кантон Валлис, 1820 м (Hegi, 1957, *Illustr. Flora v. Mitteleur*, 3, 1), на Западных Карпатах, под Сухим Храдком, 1203 м (Blattný, Štastný, 1959, *Prirodzené rozšírenie lesných drevin na Slovensku*).

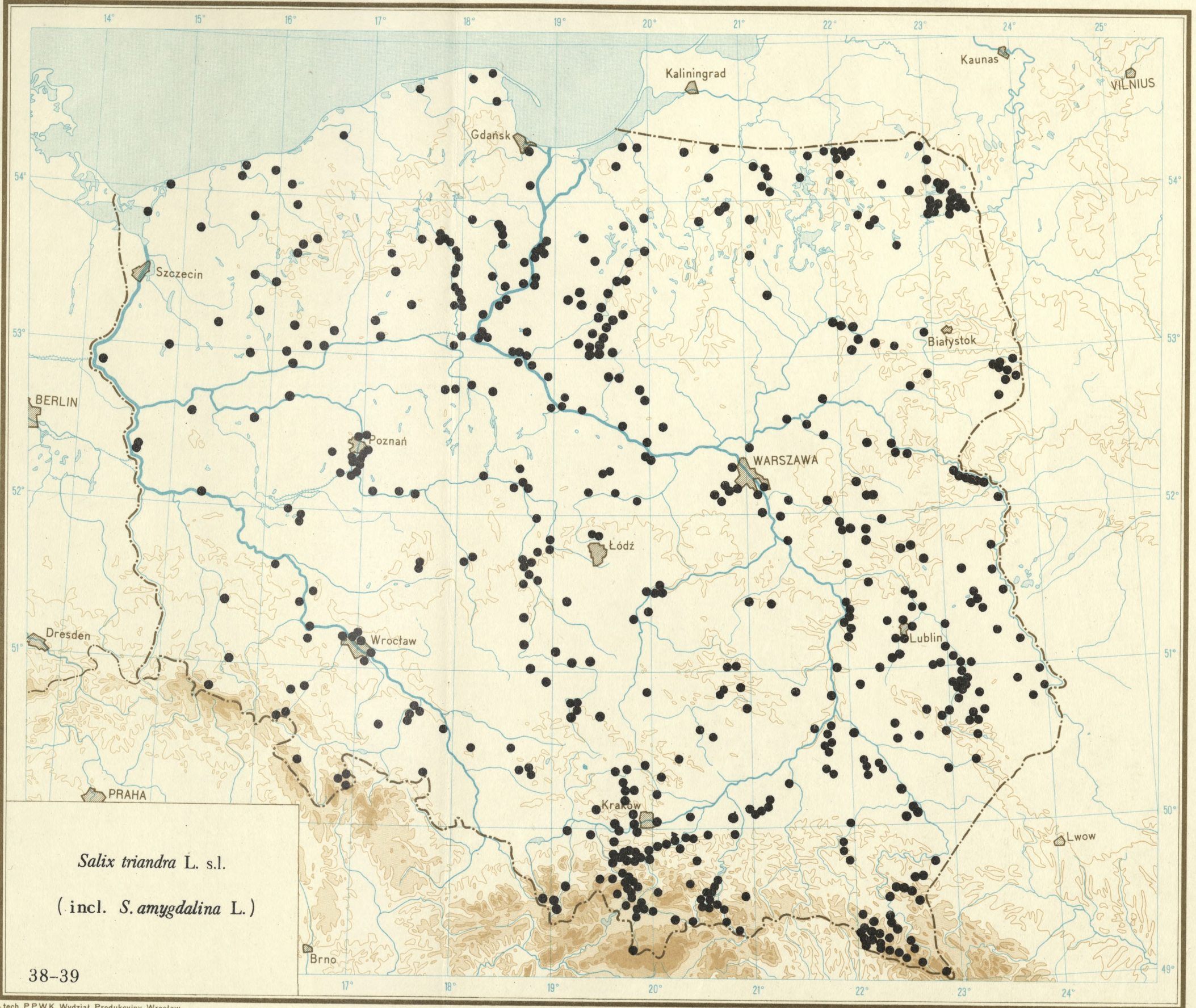
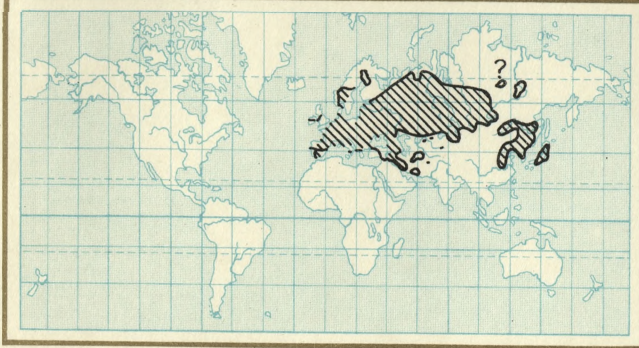
Общий ареал вида обрабатывался несколько раз (Nakai, 1930, *Flora Sylvatica Koreana*, 18 — за исключением Западной Европы и Сибири; Schmuecker, 1942, *Silvae Orbis*, 4; Meusel, Jäger, Weinert, 1965, *Vergleichende chorologie der Zentraleuropäischen Flora* и Сковорцов, 1968, цит. соч.). Карта распространения для Европы была опубликована в 1976 г. (Jalas, Suominen, 1976, l.c.), а для СССР в 1977 г. (Сковорцов, 1977, в *Ареалы деревьев и кустарников СССР*, 1).

В Польше ива трехтычинковая растет преимущественно в зарослях по берегам рек и потоков, от низменностей и до гор, где единичными экземплярами поднимается до 800-900 м. Часто высаживается. Считается видом, характерным для союза *Salicion albae*, в состав которого входят сообщества, формирующиеся на речных аллювиях, а именно: пионерные заросли, т. н. ивняки прибережные (*Salicetum triandro-viminalis*)

и лесные сообщества, т. н. ивово-тополевой заливной лес (*Salicetum albo-fragilis*). В последнем случае *S. triandra* вместе с другими представителями рода *Salix* образует буйный подлесок. Кроме того, встречается также на подмокающих лугах из порядка *Molinietalia* (Matuszkiewicz, 1967 w Scamoni, Wstęp do fitosocjologii praktycznej; Medwecka-Kornaś, 1972 w Szata roślinna Polski, 1).

В Польше вид этот поднимается на наибольшую высоту в Горцах на хребте Любания — 850 м (Kornaś, 1957, Monogr. Bot., 5) и, кроме того, на Западных Карпатах на хребте Полицы, Сидзина — 780 м (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, Fragm. Flor. et Geobot., 8,3), в Западных Бещадах, Буковице — 710 м (Jasiewicz, 1965, Monogr. Bot., 20) и в юго-восточной части Островного Бескида — 520 м (Towpasz, 1974, Monogr. Bot., 46).

Карта распространения *S. triandra* в Польше до сих пор не была составлена.

Salix triandra L. s.l.
(incl. *S. amygdalina* L.)

38-39

Salix trichomanes L. f.
(incl. S. amygdalata L.)

38-39